

T 111

fru I D A O L S S O N

1890 ---- På födelsedagen 20/10 1930

-00000000-

En likhet med en annan

Handwritten signature

Du har bedt mig att skriva ett långt och intressant brev, och sända dig till födelsedagen. Jag har som man säger, tagit Gud i hågen, gjort mitt bästa och här ser du resultatet.

Det har råkat bli mer än långt, det är en hel epistel du håller i din hand, men det var så mycket jag ville ha med och ämnet var så givande, att jag ej kunde motstå frestelsen att plita på den en gång genomtänkta tankegången, som jag rotat fram ur minnet och hjärnans tusentals vindlingar, som är ett av de underbaraste verktyg, som vi människor blivit begåvade med.

Jag vill förutskicka, att mitt minne och min fattningsförmåga får mig alltid förefallit dåligt och undermåligt utvecklade.

När jag har jämfört mig med folk i allmänhet, som kommit i min väg och umgänge, har jag alltid känt mig som en efterbliven kvar-sittare på intelligenens område, kanske mer förr än nu, men det går aldrig helt bort. Hur som helst, något har ändå fastnat på ^{släta} på ~~släta~~ som det heter och det är det som jag i stora, korthuggna drag skall relatera i detta brev, som jag tror att Du och fler med dig kommer att läsa igenom med spänning och intresse, och läsa om igen.

När jag skriver brev, tänker jag först grundligt över, sedan arbetar jag med pennan på papperet med känsla och övertygelse, och resultatet blir i regeln ett brev, som etsar sig in i minnet, ej som man likgiltigt ögnar igenom och sedan ej ägnar en tanke åt.

Jag ser en fråga på dina läppar, vad skall brevet handla om? Ja, det blir ett avsnitt, en repetition, mest av mig själv, en biografi av gångna år och händelser. Men även Du och dina anhöriga och några till skola komma med på ett hörn och passera revy för våra blickar. Ämnet är tacksamt och lätt för mig att behandla och kåsera om, eftersom jag som tjänare och halv medlem i familjen vistats i både Din faders och moders hem i tillhoppa cirka 10 år.

Det kommer på sätt och vis att bli ett dokument av ett visst värde för dem, som begrundar det rätt. Innan jag börjar, vill jag säga ifrån, att någon diktning kommer ej i fråga i detta brev, jag skall hålla mig till ~~samma~~ ^{samma} makna sanningen, sådan jag har den i minnet, möjligen här och där inlindad i lite bomull, för att göra anrättningen mera njutbar och aptitlig. Möjligen att jag i slutet av brevet med några versar visar en förkrympt lejonklo av den poesi, jag mäktar åstadkom-

2

ma. 1876, 9 år gammal gjorde jag min första tjänst som vallpojke i Herrestorp hos två syskon, Hanna och Jöns Olsson, en egendom på 40 tunnland. Det var ett mycket passande ställe för ett barn, som jag då var, och som stabopåg totalt okunnig i allt, som här hemma på landet.

De voro alla mycket vänliga och överseende med min okunnighet och visade mig till rätta när så behövdes på ett mycket hyggligt och förståndigt vis. Jag var som barn i huset och hörde aldrig bannor eller hårda ord. Den platsen har och kommer alltid att stå för mig som ett ljust och angenämt minne, och jag glömmer aldrig den saknad jag kände, när jag tog derifrån om efterhösten hem till mitt hem i Malmö för att gå i skola för vintern. Jag kommer särskilt i håg, att när jag kom hem och den första överraskningen var över att återse mina föräldrar och syskon, så brast jag i häftig gråt. Orsaken är lätt förklarig. Der på landet trivdes jag så innerligt väl i Guds fria natur, och så tänkte jag på det präktiga kosthållet, som jag hade der.

Jag var i min uppväxt ingen kostföraktare, jag var glad i god mat och mycken mad. I mitt hem var det fattigt på den tiden. Min far, som var skomakare hade mycket små inkomster och barnskaran var omätligt stor, de var många munnar att mätta. Svält i vanlig mening gjorde vi visserligen ej, men maten var ensidig och tarvlig.

Smorda flottamatar, alltid grova, aldrig fint, utan pålägg morgon och kväll samt salt sill och potatis som middagsmål var en enastående matsedel, någon ynka gång omvexlande med en liten tärning amerikanskt fläsk eller välling och kålsoppa. Får man ej kraftig mat, blir man ej mätt, utan att sluka stora mängder, och så skapas storätaren.

Att jag ej kom att tjäna på samma plats året därpå, som jag så gärna velat, var ej mitt fel, det var en annan som på något vis hade nästlat sig in. Året därpå 77 var jag hos Per Pers i Hvellinge, en gammal gård, som låg mitt i byn öster om kyrkan, der nu banan stryker fram.

Egendomen var på cirka 80 tunnland. Det var ett rufsigt ställe, jämfört med det första. Husbonden, som var ungkarl tog sig rätt ofta en florshuva, och drängarna stodo ej sin husbonde efter i samma sport.

En stor och fyllig kvinna, Elna, stod för hushållet, som jag visst ej kunde klaga på, maten var riklig, närande husmanskost. Jag vaktade svin om sommaren och när säden var bärgad hade jag kor, får och svin, en väldig massa att vakta. Det var ett knåpgöra, som jag aldrig glömmer,

Jag fällde många tårar, när det bar emot, Regnet strömmade ner, och svinen, ömtåliga för regn, prompt ville hem och ej skämdes för att springa mellan benen på mig, fast jag visst ej är hjulbent.

En vaktpojke kunde visserligen ha många trevliga stunder, men många gånger var det ett hundgöra och aldrig svårt^s kändes det om söndagarna, då drängarna voro fria, men han fick hålla i som vanligt, då kände man sig ofta bitter till sinnes och man tyckte, att en stor orätt begicks mot en. Nu har sådant gått helt bort och jag tror att det skulle bli svårt att få en nutida pojke att gå igenom det en annan varit medom. Annars kan jag ej klaga på behandlingen i allmänhet, de voro alla snälla mot mig och sådant har jag alltid satt stort värde på, ty jag är mycket känslig för sådant och har ett blödigt sinnelag. Men jag fick se och höra mycket, som var mindre lämpligt för ett barn, fast jag på den korta tiden ej hann att ta någon vidare skada av det.

Så året därpå, 78 blev jag installerad i din farfars hem, Jeppa Erlands i Tygelsjö, en egendom på 28 tunland. Gården, som var gammal är nu nedriven och ersatt med en ny ståtlig i vacker fasadtegel. Der fanns 2 par hästar, 4 kanske 5 kor, ett tiotal får och några svin. På ett så litet ställe voro vi oftast ett tiotal personer i hushållet. Der var far och mor, en son, 2 döttrar, mors far som undantagsman, en dräng, en tröskman halva året, en piga och så jag på sladden. Jag var der i 3 somrar och en vinter då jag gick i skola för skollärare Pettersson, en bra lärare fast lite originell i många stycken. Jag trivdes mycket bra der, vi levde gott och jag har många angenäma minnen från den tiden, som slumrar hos mig.

En mörk punkt var där, som måste med i brevet för att visa, hur tidsandan kunde vara då, jag vill hoppas den nu är helt försvunnen.

Första sommaren jag var där, tjänade där en dräng, jag vill ej nämna hans namn, fast det redan står skrivet, ty han var i mina ögon sannerligen ej värd att äga ett kristet namn.

Större odjur än han kunde vara, har jag aldrig träffat på, varken förr eller senare. Döm själv:

Ett speciellt trix ~~var~~, och som han troligen fann ett gement nöje uti, var, att han, stor och stark som han var, kastade mig på rygg, lade sig gränsle över mig, tvingade mig att gapa, så harklade han sig och spottade mig rakt in i munnen ner i halsen.

En sådan avgrundande, jag glömmer det aldrig, förlåter honom aldrig och jag nästan kokar av vrede och harm, var gång jag kommer att tänka på hur ett barn kunde bli behandlat på den tiden.

Han lever fortfarande och jag har talt med honom åtskilliga gånger, men jag kommer alltid att hånka honom mitt i jupaste förakt.

Ett matvrak var han som få, och jag måste ofta avstå halva min mat till honom, fast jag så innerligt väl behövde den själv, bara för att undgå misshandel av honom. Dermed vill jag ej ha sagt att vi fick för lite mat, visst inte, men en storätare är ofta lika bottenlös som en tunna utan gavlar. Nu lämnar jag detta obehagliga ämne, så att jag åter kan komma i jämnvikt. Jag skall låta personerna passera revy, en och en för våra blickar.

Jag börjar med din farmors far, Ola Jönsson född 1803. Hade ägt gården, bodde nu som undantagsman i ett rum för sig själv, mat^en bars in till honom, gick hela varma sommaren klädd i en tjock skinnpäl, lade den någon gång mitt på dagen, då termometern hotade närma sig 30 grader i skuggan, var ofantligt mån om djuren, krubban fick aldrig bli tom, en gammal snäll man, som gav många goda råd. Pigorna hoppar jag över, der var 2 olika den tiden jag var dör, fast de nog kunde behövt ett kapitel vardera, men det tar på utrymmet. Jag kan ju nämna i förbigående, att den ena av dem, Metta, de senare åren skaffade byn och kommunen en bukettt oäkta barn på halsen, som den fick dra omsorg om, bäst den gitte. Hon var vad man kallar lite vidlyftig av sig när det gälde kärleksaffärer.

Din farfar varen^guälisk gladlynt man, hemma i allehanda trix och fingerfärdigheter, någon gång kunde han brusa upp och visa humör, men det gick fort över. Han var tidvis mycket sjuklig och led mycket av en envis skrockande hosta, som tog död på honom ett par år efter att jag lämnat platsen. Hans sjukdombenämndes hektik.

Din farmor var i mina ögon en präktig respektabel kvinna, som jag såg upp till med vördnad. Hon påminde med sin något fylliga gestalt och utseende i övrigt om en välmående prostinna.

En episod mellan henne och mig står klart för mig som det hänt i går. Det var vid frukostbordet, davren som det hette då med sytemjolk, sill och potatis, samt mjölk och bröd, alltså 3 rätter, som var bruket, var man än kom på Söderslätt,

När jag kom till sillen brukade jag lämna fyllningen, jag tror det var mjölken som det kallas i hansillen, ty den är i regeln ettert salt.

Då sade hon till mig lugnt och vänligt: "har du lärt att äta så i ditt hem?" Hade jag kunnat, hade jag samlat när i jorden av blygsel.

Men sedan den dagen har jag, der det låter sig göra, ätit fyllningen med som den naturligaste sak i världen. Din far, Ernst och jag voro i regeln goda vänner och pratade mycket med varandra.

Jag tror ej att det hände mer än 2 eller 3 gånger att humöret tog överbalsansen, men då var han fruktansvärd, han var stor och vuxen, jag var i jämnhöjd med en vanlig knästövel, men tjock till växten.

Men Gud ske lov och tack, jag har än i dag mina lämmar i behåll, är varken benlytt eller senaknytt, så det var väl ej så farligt som det kunde se ut. Föröfrigt äro vi än i dag de bästa vänner och något groll har aldrig varit och kommer aldrig ifråga. För öfrigt är det ju en given sak att jag ofta fick tjänstgöra som driftsämne, sådant kommer man aldrig ifrån i ungdomsåren. Det har så varit och kommer att bli undan för undan, släkten för släkten. Jag var ett särdeles tacksamt subjekt, ty som jag har påpekat förut, jag var sen i min utveckling, även på huvudets vägnar, jag var godtrogen och lite smått enfaldig, lätt att inbilla, fast ofta lite klokare än jag såg ut. Vad som gjorde sitt till och som jag fått lida mycken smälek för i min dag, var att jag var så tunghörd. Den som ej försökt det, vet ej vad det vill säga, man kände sig många gånger som ett utskott, en av Gud förgäten människa. Som väl är, har jag i det närmaste fått min hörsel tillbaka och det är jag mycket glad och tacksam för.

Hade jag haft min normala hörsel från barndomen, hade jag stått på en annan plats i livet, men man får ju vara tacksam som man har det. Att det fins anlag till gry i släkten har vår son visat prov på, som vid 20 års åldern var kapabel att leda en affär med 14 miljonomsättning pr. år. Så ha vi Anna, din faster. Hon hade en fyllig rund kropp, stora ögon, men en svag hälsa. Hon hade liksom sin far - en envis hosta, rent ut sagt kikhosta vill jag minnas. Var en tyst snäll flicka. Det förvånar mig att hon med sin till synes svaga hälsa lever än i dag och gift till på köpet med en läskamrat till mig, i ett barnlöst äktenskap. Kersti har jag med flit gömt till sist, ty hon var då och många år efter, min ögonsten, min första flamma. Men det har jag aldrig talat om för någon, ej ens föremålet för mitt svärmeri hörde någonsin en antydning från mig, hur hopplöst jag var förälskad i henne.

Hennes slanka figur, hennes ljusa vackra hår, med sina ostyriga, naturliga lockar och hennes blida väsen gjorde, att jag i henne såg en prinsessa. Jag tyckte, att det var rentav högtidsstunder att få äta vid samma bord som hon, att vara i samma rum och andas samma luft som hon. Du tycker kanhända att det är löjligt, att en 12 åring kan ha kärleksgriller, men så kan det ligga till när det hampar sig.

Jag försäkrar att om hon visst om det och mot att rimlighet uppmuntrat mig och rent ut friat till mig, hade jag bums slagit till.

Men det var nog bäst att ej så hände, ty då hade jag säkert dött av lycksalighet, detta brev hade aldrig blivit skrivet och då hade Du gått miste om det. Men att flickan aldrig gått ästad och gift sig är än i dag för mig en oöfvet gåta. Hon, om någon hade väl chanser att kunna tjusa till en karl, om han satt sig för. Hon bor ju hos sin gifta syster.

Kanske har hon det bra, men jag hade unnat henne ett bättre öde. Hur som helst, hon kan vara förvissad om, att åtminstone ett, fast ett pojkhjärta klappat varmt och innerligt, men hopplöst för henne en gång.

1881 var det festligt i Malmö. Vi hade då Industri och Landtbruksmöte. Det sistnämnda dominerade på den tiden, den var storartad.

Industrien låg mera i sin linda då, den var liten och oansenlig, och kan ej jämföras med de 2 senare, 1896 och 1914, de sistnämnda stod på toppunkten i sin storslagenhet, det var ett underverk, ett minne för alla dem, som hade förmånen att se den. Stockholmsutställningen i år är ett sorgligt och avskräckande bevis på till bakgång i kultur, det är med ett ord sagt degenerering. Nåväl, jag var då i mitt hem i Malmö.

Jag skulle bevars gå på fabrik, tjäna pengar och bidra till hushållet i mitt föräldrahem. De ville så, hade jag fått bestämma själv, hade jag valt landet, där jag trivdes så innerligt väl.

Jag betraktade mig som en fånge i stadens kvalm och jäkt, och när solen gassade, flög min tanke titt och tätt ut på landet till Tygel, sjö, till tystnaden och lugnet derute, till Kersti. Jag fick plats på Kockums tobaksfabrik i tuggtobakspinneriet, der min syssla bestod i att dra eller dreja ett hjul, liksom man drar en slipsten, ett dödande enformigt arbete, dag ut och dag in. Jag höll ut i 7 månader. Betalningen var ej stor, 50 öre om dagen, men då var en 25 öring värd en krona.

Jag, liten och knubbig som jag var, magrade och föll samman dag för dag. Fabriksluften och den mindre kraftiga kosten i gemenskap höll på att bryta ner min fysik. Jag glömmar aldrig en dag då jag skulle sätta mig till middagsbordet. Min blick föll så på den salta sillen, som tronsade på en porslinsallrik mitt på bordet. Jag tyckte att den ned sina stela ögon tittade försmäkligt och gäckande på mig, som ville den säga: "Var så god, håll till godo!" Sillarackaren höll jag på att säga, ska du eller jag ge vika. Jag fick ej tänkt tanken ut förr än det gick i tuför mig, jag brast i gråt. Mina föräldrar blevo oroliga för mig, jag förklarade orsaken och begärde i stället för sill en flottmat. Jag segrade och vände ryggen till åt den ondskefulle och innerligt hatade sillen. Så blev det bestämt, att jag skulle ut på landet igen, och så hamnade jag till Ola

Bååhts i Tyngelsjö oktober 1881, glad som en speleman att få vända fabriken och Malmö ryggen. Jag stannade der i 2 år och gick under tiden och läste mig fram för den ärevärdige prostén Bager. Vi voro 49 baskarn det året, ett osedvanligt stort antal och många bland dem idel bekanta till mig. Döm om min glädje när jag bland flickorna upptäckte min idol, Kersti. Hon var och förblev naturligtvis i djup okunnighet om mitt svärmeri för henne. När jag bara fick se och höra henne någon gång, var jag belåten och tillfredsställd. Det var platonisk kärlek och dervid stannade det. Ola Bååht var liksom jag, mycket tunghörd, han var en snäll, välmenande och gudfruktig man, en idag och trägen arbetsmyra, som aldrig spara-de sig själv och vi andra fick stå i så gott vi orkade. Det var ej utan att man ofta om kvällen kände sig grundligt trött och utschasad och det var långt till kväll på den tiden. Vi hade daglig morgon och afton andakt i storstugan och då läste husbonden högt för oss alla ur andaktsböcker, och i bland sjöngs ett par psalmsversar efteråt. Ibland om kvällarna var husbonden, efter dagens tunga arbete så genomtrött, att han ej orkade med, utan somnade till gång på gång, då fick Ingrid, hans hustru, som satt vid sidan, knuffa på honom, ibland både en och flera gånger.

Mor i huset, din moster var en vacker och mycket intelligent kvinna, jag tror hon kunde en del av bibeln och hela psalmboken utantill.

Fem barn voro födda då. Elna, Hans, Anders, Anna och Olof. Två flickor kommo till senare. Vi levde drägligt, men det kunde hända somrarna, att det blev för mycket ensidigt, ett och det samma dag för dag, liksom de evigt många triviala söndagarna, ingen variation.

Det var en underlåtenhetsdynd, som på den tiden tillämpades lite verstädades på landsbygden. Sådant tar, och tråkar ut skall jag säga.

Det väcker olustkänslor hos tjänarna och arbetsglädjen och arbetslusten går bort, och så blir husbondefolket själv lidande för en sak, som utan större kostnader kunde ordnas upp till båda parternas belåtenhet.

Men det var ett vackert, idylliskt familjeliv i det huset, och barnen blevo sefälligt och gudfruktigt uppfosttrade.

Modern brukade samla barnen omkring sig kvällar och söndags-eftermiddagar, läsa med dem och förhöra dem, och så fick de läsa upp vad de kunde och förkovra sig vidare. Vid måltiderna, som vi aväto vid gemensamt bord, läste alltid ett av barnen bordsbönen högt, före och efter.

När jag var ~~der~~ var det Anders, som hade det på sin lott. Olof var liten och hade första året sin tillvaro i en sorts rullstol eller vad den nu kallades, ~~der~~ han kunde hasa sig fram och tillbaka en meter eller så, med två brädklampor om livet, som höll honom uppe.

Om det är därför han blivit så hjulbent, känner jag ej till, men det påminde om ett pinoredskap, och användes mycket på den tiden. Jag var nu hela 16 år gammal och färdig att lämna puppstadiet som vaktpojke. Det var tid att stiga i graderna och söka plats som mellan-dräng. Mitt val av plats hade jag denna gång förlagt till Pihle, hos din mormor, Hans Ols änka, som fick den äran att hysa mitt värda jag inom sina längor hela 5 år. Genom förfrågningar och egen erfarenhet visste jag, att der vankades ett präktigt kosthåll. Det förvånar er kanske, att matfrågan spelar så stor roll i mitt brev. Ni må komma i håg vad ordspråket säger: Det är magen som regerar världen! Vad matfrågan spelar för roll i folkhushållningen fick vi en lifig aning om under kristiden, som vi äldre ha ett varaktigt minne av. Den ofrivilliga avmagringen för gemene man, för många kanske nyttig - den masslakt av husdjuren den hade i sitt slättag^p -, samt den omstörtning och föröryring den åstadkom på allapmråden, gav oss en inblick i vad gångna tiders folk fått gå igenom under de ständigt upprivande krigen, som voro vad man kan säga permanenta i den riktigt gamla goda tiden.

När Tjänare kom ihop från olika ställen, så glömdes aldrig frågan Hur lever ni? Och man fick ofta höra många mustiga eder och fula ord, när det var dåligt. Men var det bra på något ynka ställe, då kunde det berömmas i höga toner. Hans Ols på Pihle hade ett gott och stadigt rykte om sig i den vägen. På dylika ställen var det alltid lätt att få tjänstefolk och de stannade i regeln flera år. Jag trivdes utmärkt i den platsen och ångrade aldrig mitt val. Husbonden här var som sagt en kvinna, din mormor, en kvinna med ruter i, som ej lät spela sig på näven i första taget. Hon hade en okuvlig energi och en otrolig arbetsförmåga, fast gammal redan då. Det syntes på hennes smadböjda rygg, att hon slitit mycket i sina dar. Hon ville alltid att arbetet skulle gå undan med fart, och föregick själv med gott exempel.

Det var sed och bruk då, och ett talesätt på landet, att då det bakades, skulle det gå i spring, och lite bannor och gnabb såns emellan, annars blev ej brödet bra. Detta var något som hon tillämpade i fulla drag. När man såg henne springa med en klut på huvudet och en vredgad uppsyn ut och in genom dörrarna, som ett yrväder, frikostigt delande ut snäsor till höger och vänster, då var man alltid mån om att hålla sig på vederbörligt avstånd. Och brödet var verkligen alltså gott på Pihle. När allt var undanstökat och ingenting mankerat utan gått bra, kunde hon kasta helt om, vara blid och småtrevlig, skämtande med en och var. En egendomlig sed, som tillämpades på den

tiden överallt på Söderslätt var, att de ogifta kvinnan, döttrar såväl som piger, aldrig fick sitta vid bordet, när de intogo sina måltider, utan i stående ställning voro de uppradade i rangordning vid långbordet, medan de manliga även i rangordning som följdes mycket noga, sitta uppradade på en långbänk närmast fönsterväggen åt gårdsidan.

Översta bordsändan, högsätet, var reserverat för far och mor. Det var en ockriven lag och den naturliga saken i världen på den tiden.

Om kvinnan voro än så trötta, såsom om hösten, då arbetet alltid gick i forcerat tempo, var det ej rådligt att en piga tog en stol och satte sig till bords. För dottern Anna, din mor, såm även då hade en respektabel längd, blev det en väldig transport med maten upp i översta våningen. Seden, som nu är helt borta, förefaller för våra tiders barn barbarisk.

Gårdsdrängen, som var gammal i gåre, hette Jöns Olsson, en praktig typ, en karaktärsman som få.

Vi slutade samtidigt, han gifte sig då. Han var spartansk i måttlig, tog aldrig mer än en sup, var händig i allting, var plikttrogen, rättvis och noggrann i allt. Han och jag kommo väldigt bra överens, voro sängkamrater hela tiden. Ola Persson hette en annan som var der. Han körde hästar om sommaren och tröskade om vintern. Och köra kunde han. Och styra. Han körde ett gråschimligt litet sto, naggande gott, ett rart djur, samt ett rött fölsto, en stia som skyggade för allting.

När han kom körande med dem och gav upp sitt indiantjut, så rusade han fram på vägarna som en jehu i rasande trav. Han hade en egendomlig makt över sina hästar. Ett vackert bruk tillämpades allmänt i de byarna under alla mina tjänsteår. Kyrkan besöktes varje söndag av både husbönder och tjänare, de som undreflät detta, voro mer eller mindre illa ansedda. Det var i regeln dugliga och nitiska prädikanter de höllo sig med. Men jag har min lilla misstanke, att det ej för alla var religiösa behov, som drev dem dit, för många var det nog mera en slentrian. Jag har alltid varit glad att läsa böcker och tidningar. Jag lånade många böcker av en syster i Malmö, som jag ivrigt slog i mig. Kunde jag stjåla någon timme undan av min arbetstid, nog var jag då och tjuvläste. Jag kan ju anföra till mitt försvar, att det var liksom mer gott om tid då, den var ej så dyrbar som nu, men nog fick jag på påsen någon gång för det.

En gång, vi voro någrasamlade, sade Jöns till mig: "Du skulle inte va på launed".

Jag tog det då som ett mindervärdighetsbetyg och kände mig mycket nedslagen, känslig som jag var, vem är ej känslig mot sig själv, och jag i all synnerhet. Efteråt har jag förstått, att ~~hans~~ mening var att jag skulle gått Håsvägen och blivit aldrämnst präst, den tanken var han ej ensam om, det fick jag ofta höra. På den tiden hade ej skördemaskinen och andra nymodigheter gjort sett intåg. Det högs med lie, bands för hand, mycket folk hade fullt upp att göra på marken, då säden skulle bärgas, det var fart och poesi över det hela och var vädrets makter gunstiga, verkade det liksom lite fästligt var dag, fast det var arbetsamt. Nu är det helt ~~anlagt~~ även på landsbygden. Sinnrika maskiner och en minimal personal, poesien är död. På gården vändes bland andra mor Lars Nils, hon var en ständig hjälpreda der på gården, deras allt i allom. Hon fattade från första början tycke för mig, som stegrades undan för undan ända till sin död. Frid över hennes minne. Förstå mig rätt, hennes tankegång var att jag skulle en gång bli hennes svärson, som jag ju också blev, fast det ~~är~~ dröjde runda 13 år innan det blev verklighet. Jag var ofta i deras hem, var alltid välkommen och lärde der känna min tillkommande, en liten, av bleksot lidande varelse, som alls ej kunde inspirera mig till en sådan barocktanke, att hon skulle bli min fästⁿmö och blivande kompanjon.

Jag resonerade kallt för mig själv: fästa sig vid en till synes av döden märkt flicka, bli gift och få ~~4~~ juklig avkomma, det bar emot för mig på allt vis, och jag reagerade. Något vad man kallar kärlekstykke hade jag ingen känsla av och det kan man ej tvinga på sig. Men tiden och åren gingo och nornorna spunno vidare på ödets osynliga tråd. 1897 kom det. Ej som en blind stormande vildbasare var den kärlek jag bjöd henne. Jag lät ej mitt lilla förstånd rusa i väg med mig.

Den kärlek jag bjöd var sund, praktisk och beräknande. Vi förlovade oss och gifte oss året derpå och jag har aldrig en dag haft orsak att ångra det steg jag tog då. En mera praktisk och hängiven hustru hade jag aldrig kunnat leta upp, hon är en pärla bland pärlor, och jag kan ej nog prisa den lycka, som kommit på min lott, som jag så länge gick i okunskhet om, att den av ödet låg ~~utsakat~~ och vikt för min del.

Oktober 1898 var det åter tid för mig att byta plats. Den sista på landsbygden. Jag damp ner i Eskilstorp hos Wilhelm Hans änka.

Just det året tog sonen Frans hand om ledningen av gårdens drift. På ryktets vingar hade jag försport, att det var ett prima ställe med ett gott kornfält. Mitt nya husbondefolk ~~med~~ sin släkt var någonting helt olika de bönder jag ~~lät~~ känna förut. De stodo i en särklass för sig, voro, kunde man säga en sorts adel bland sina gelikar.

De voro mera intiligenta, korrekta, lite tillknäppta och fåordiga. En praxis, som tillämpades i den släkten mer än i allmänhet var kusin-gifte. Men följden var och är i allmänhet, som en och var av i dag bör ha reda på ej uppmuntrande. Frans har slagit in på en annan väg och av det synliga resultatet att dömma, tror jag ej att han haft orsak att ångra sig. Något som frapperade var det eviga leendet, som alltid spehennes lade på de båda syskonens, Frans och Wilheminas anleten, mest ~~Kä~~, som liknade själva hälsan, en i mina ögon mycket vacker flicka. Leendet, som jag förmodar, ett släktdrag på fadersidan fascinerade och bedårade, men ~~med~~ tiden kunde det stundom slå över till ett irritationsämne.

Skuggor och dagrar tilltala dock mest, även då det gäller fy-sionomien. Änkan, en mycket respektabel kvinna, sade ej många ord. Men det hon yttrade var, kan man säga, kungord. Hon lade sig aldrig i oträngda mål, höll mest till i sin kammare, troligen något fel med hälsan. Måltiderna, alltid prima, som intogos gemensamt, avätos under tystnad i ett snabbt tempo, som ej gav tid till onödigt resonemang. Jag som hade något av matvrak i mig och delvis deformerade tuggredskap, fick ofta sluta när jag var halvmätt. Någon övermättnad var jag aldrig besvärad av der. Men så tyckte jag också, att varje måltid var en fest, en delikatessmåltid, kvitta vad sorts rätt det var. Säger vad man vill, hungern är och förblir vår bästa krydda och det borde tillämpas i dagligt bruk av en och var. Båda syskonen hade legat på "Hvilan," något mindre vanligt på den tiden. Naturligtvis tillämpade Frans-driftig lantbrukare som han var- sin lärdom i praktiken, det var alltid en viss metod i det som utträttades. Själv ledde han alltid arbetet de två år jag var der. Han bestämde i regeln den kvantitet, som skulle avverkas pr. dag, med precision och ihärdighet blev det i regeln också utträttat. När det så var kväll, hade Frans och jag ofta en prät-stund och många förtroliga samtal, som jag satte mycket värde på. Jag förstår ej själv vade det är, men ingen människa har varken förr eller senare etsat sig så in i minnet som han, jag tyckte att hans görande och låtande stöd på toppunkten som föreböme. Det skall bli få dagar under de 40 gångna åren sen dess, som ej min tanke någon gång på dagen var i Eskilstorp hos Frans. När åskelden härjade gården härom året, tyckte jag rentav att det var något som slets ifrån mig.

På resor mellan Malmö och Trälleborg har alltid min blick span-nat västerut över fälten och träden mot gården, som de senare åren med sin imponerande takresning synsevida över slätten. Ryska snuvan gjorde sitt härjartåg över världen sista vintern jag var der och bland de

många offer, som ströko med, var även min far. Det var naturligtvis min plikt att ingripa på något vis och bidra till min mors och mina syskons underhåll,. Så flyttade jag ~~hå~~, i oktober 1890, fast mycket motvilligt från min idealplats hem till Malmö att söka arbete. Av min vistelse der under de gångaa åren skulle jag lekande lätt åstadkomma en näpen roman. Men varför fylla världen med struntböcker, som vi gunås ha mer än överflöd på. Vad vi göra och tänka betyder dock så försvinnande litet. Om vi en gnistrande stjärnklar kväll rikta blicken och tanken uppåt, få vi en aning om det lilla stoftkön vi äro i världsaltet.

Jag har med min epistel velat visa att jag, primitivt skolad, ändå kan åstadkomma något, värt att plöja igenom. En av mina första åtgärder, när jag installerade mig i mitt hem i Malmö, var att hålla räfst och rättatting med den förhatliga salta sillrackaren, som störde mitt sjäslugn och hotade att ta livet av mig 9 år tidigare. Hämnden är ljuv, och jag utkrävde den på ett raffinerat sätt. Jag skaffade mig tre släktingar till den. Den först a skar jag kallblodigt huvudet av med en vass kniv, den andra ~~fick~~ en krok genom ögonen och hängdes upp, androm till varnagel, men den tredje och malligaste av dem flådde jag obarmhertigt huden av och åt upp honom lik en annan kannibal. När mitt dåd var uträttat kände jag mig lugnad och tillfredsstäld. Sedan dess har ~~den~~ aldrig hatat min tillvaro, vi ha tvärt om under årens ~~löp~~ lopp hunnit bli de bästa vänner, och den är numera en ofta och kärkommen gäst på min matsedel. Där den förr tronade på bordet i suveränt majestät ha kommit rätter, som styrkt mig till kropp och själ och gjort sinnet lättare i den kamp för tillvaron, som vi alla, mer eller mindre, måste genomlida. Din entré in i jämmerdalen för fyra decennier sen, höll på att forma sig till en tragedi, som satte din moders liv på spel.

Men tack vare ett par nästan dödsörda hästar, en skicklig läkare och en omsorgsfull vård, blev hon räddad åt livet, åt de sina.

Du blev deras enda barn. I ~~kro~~sen av din familj har du den oskattbara glädjen på din födelsefest, att se även båda dina föräldrar, pigga och nytra, och som jag tror i tämligen välbärgade omständigheter.

Må du och din man, med vilken Du är förenad i ett efter vad jag kan förstå, mycket lyckligt äktenskap, ha glädjen njuta av det bästa livet kan ha att bjuda på i ännu många år, och må Ni se Edra telningar växa upp till präktiga världsmedborgare, ~~är~~ båda till glädje in i sena ålderns dar. Din man Anders Olsson kan stundom verka tystlåten och sluten av sig. Men det kan man ej kalla för något kardinalfel och när det gäller, kan han gott röra på tungan, han som fler. Den som ej pratar i onödan kommer ej i färtret för munnen.

Av egen erfarenhet vet jag, att den stora tystnaden på landsbygden och stillheten tillika, ej stämmer sinnet till onödigt pladder, man vilar sig och låter tanken mala inom sig själv bäst den gitter.

Vi stadsbor, som ständigt få våra Örnqnhinnor attackerade av ett brusande buller i mer eller mindre forserat tempo i alla tonarter och den ständiga frotteringen med sina medmänniskor och bekanta gör, att tungan blir ledigare, mera upparbetad och löper ofta som ett rinnande vatten. Många gånger händer det, att då pratkvarten kommer riktigt i gång, vill det ett mildt våld till att få den att stanna igen, för att ej tungan skall löpa åstad med oss och narra oss till något rackartyg, som sätter oss i klistret på ett eller annat vis. Jag märker att jag får tillämpa samma metod på mig själv, annars ser jag mig ingen levande råd hur jag skall kunna avsluta denna epistel, som visserligen lång-blott innehåller en bråkdel av det som jag ämnat draga fram. Jag har bara skummat över minnets örtagård. Jag väntar ej något nobelpris, men jag väntar att Ni skola finna nöje och förståelse, så får det vara min belöning.

Jag skall visa Er en annan sida av min mindre vanliga förmåga i skrivklåda, Jag skall sadla min pegasus, sätta av i sporrsträck och knåda hop några rimm, som jag tror att Ni skall finna vara av den mindre vanliga sorten. Ni få döma själv.

1) Frosan bör va kultiverad

Löpa som en vattenström.
Den bör verka intresserad,
Här jag lyckats,?Läs och döm.
Värsen bör va snyggt friserad,
Får ej halta här och där.
Den bör vara fint dresserad,
Får ej likna spatthalt mærr.

2) Man Bör vara intresserad

När man ger sig in på prosan.
Råkar man bli distraherad,
Går åt pipan hela kosan.
Man bör vara inspirerad
När man formar till på vers,
Sporten där är komplicerad,
Tanken löper kors och tvärs.

3) I min prosa har jag bökät
I vad hänt i gångna år.
Mycket, redan undanstökat
Här en ny belysning får.
Vad som pyrt i minnets gömmor
Skoningslöst jag dragit fram,
Saker finns som ej man glömmer,
Minnet kommer ej på skam.

5) Kanske tycks att jag om maten
Ordat mest, som de mig gav.
Kom ihåg att sjölva staten
Styres mest av magens krav.
Kvinnans väg till mannens hjärta
Säkrast genom magen går.
På den vägen mången snärta
Nått en lycka som består.

7) Mänskor, som i graven vila
Dragits fram i dagens ljus.
Minnen, tankar ofta ila
Dit de verkat i sitt hus.
De som vi haft sina fröjder,
Haft bekymmer, nederlag.
Några trampat livet höjder,
Andra böjts av tunga slag.

9) Soligt gläda minnen vakna,
Draga som en film förbi.
Vad som äldre vi få sakna,
Ungdomsårens melodi.
Sorger glömmas, de förtonas
In i evighetens natt.
Med det mörka vi försonas,
Livet är vår bästa skatt.

4) I min skildring har jag prisat
Det som slagit an på mig.
Här och där jag även risat
Det som varit vrångt av sig.
Kärleksgriller, som jag hyste
Har jag lagt i öppen dag.
Sagt hur barnasinnets ryste
För en bov då jag var svag.

6) Jag upprepar all den trånad,
Som jag känt för bygdens folk.
Bonden, av inskränkt hånad
Är all sundhets rätta tolk.
Han är den som landet föder,
Slitet bär han lugnt och värdigt.
På hans svett sig andra göder
Oket bär han dock ihärdigt.

8) Soligt dock det mesta varit.
Det som mest har slagit an
I allt det som gått och farit,
Var den ro jag alltid fann
I naturens stilla sköte,
Fann i lärkans jubelsång.
Högtidsstunder var mitt möte
Med naturen dagen lång.

10) Barnasinnets tempelgårdar
Må ej skövas skoningslöst.
Nutid mer än förr dem vårdar,
Ur erfarenhet man öst.
Barnet tänker, hör och ser.
Har sin lilla värld för sig.
Tänker, känner mycket mer
Än som kan gå upp för dig.